

IJSELLINIE

'de terugtocht te aanvaarden. Hij gaf daartoe aan de bij de kern aanwezige acht manschappen bevel, terug te trekken naar een punt in de rondweg bij Oldenzaal, van waaruit gezamenlijk getracht zou worden, de IJsel over te steken. Op dit punt trof hij echter geen der manschappen aan, hetgeen volgens de sergeant-majoor te verwachten was, vermits de meesten hunner in de omgeving van de post woonachtig waren.'¹

Bij een ander detachement verzamelden de manschappen zich in burgerkleding en zonder wapenen bij Lemele. 'Van hier uit is een der onderofficieren uitgezonden om een overgangspunt over de IJsel te verkennen, doch vóór het resultaat van deze verkenning binnenkwam, vond (op 14 mei) de capitulatie plaats.'² Slechts een klein deel van kader en manschappen der grensbataljons wist, sommigen individueel, anderen in kleine groepjes, een enkele compagnie nagenoeg intact, over de IJsel te komen. Veel gesneuvelden waren er niet: bij de twee grensbataljons van welke nadere gegevens bekend zijn, tezamen vijf. Sectoren waren er, waar nauwelijks geschoten werd, 'er is op de hele uitgestrekte grens van Gendringen slechts één schot door een zenuwachtige Duitser gelost.'³

'Een zenuwachtige Duitser' – want merkwaardig was het, dat de Duitse infanteristen, beducht voor zware tegenstand, op menige plaats nerveus en behoedzaam oprukten. 'Overal liepen ze' (aldus bij Gendringen),

'vóór het huis, achter het huis, op de wegen, in de weilanden, op de akkers, kortom op elke vierkante meter gronds, één of twee in loopas, bezweet, hijgend, het geweer in de hand, zenuwachtig, vermoed. Allen lopend in dezelfde richting en angstig rondziend.'

Draadafrasteringen om weilanden knipten ze door; het werd 'een chaos van rennende dieren, sjouwende soldaten, angstige mannen en vrouwen en schreiende kinderen.'⁴ In Terborg vroeg een Duitse militair aan het schoolhoofd, 'of ze al gauw de zee konden zien'. Hier zetten mensen 'de stoelen voor hun huis, lieten zich zonnen, terwijl de ene divisie na de andere aan hen voorbijtrok.'⁵ In diezelfde streek dachten sommigen aanvankelijk, dat de vreemde troepen die naderden, Nederlanders waren – het verhaal deed er de ronde dat een huisvrouw de *Wehrmacht* op bonbons getraceerd had met de

¹ (Sectie krijgsgeschiedenis) A. van der Wiel: *De krijgsverrichtingen ten oosten van de IJsel en in de IJsellinie, mei 1940* (1952), p. 26. Verder aan te halen als van der Wiel: *IJsellinie*. ² A.v., p. 32. ³ J. van Dorp in *Er op of er onder. Hoe Achterhoek en Lijmers de Duitse bezetting doorstonden en ervan werden bevrijd* (1946), p. 9. ⁴ J. W. Jansen in a.v., p. 25. ⁵ J. J. G. Boot: *Burgemeester in bezettingstijd* (1967), p. 29.